

Synspunkt

Biodiversitetskrisen

Af Rasmus Ejrnæs er seniorforsker ved DMU, Aarhus Universitet
Tlf.: 8920 1515
E-mail: rej@dmu.dk

■ Biodiversiteten, variationen af liv på jorden, er enorm. Antallet af forskellige arter af dyr, planter og svampe skal tælles i millioner, og alene herhjemme i Danmark rummer internetsiden allearter.dk mere end 22.000 arter, og siden mangler stadigvæk artsrige grupper som karplanter, svampe og mikroorganismer. Antallet af arter på jorden i dag er dog kun få procent af det antal arter, som nogensinde har levet på jorden. Det skyldes, at arter uddør i evolutionens løb og bliver erstattet af nye arter. Denne uddøen sker hele tiden, ganske langsomt. Men fem gange i jordens historie er en stor del af livet forsvundet ganske brat i forbindelse med globale katastrofer i form af meteornedslag, voldsom vulkansk aktivitet, ændringer i atmosfære og klima og lignende. Efter disse katastrofer har naturen, som Fugl Fønix, med stor opfindsomhed befolket kloden på ny. Der er god grund til at mene, at disse linjer kun skrives og læses, fordi dinosaurerne gik til grunde ved den femte masseuddøen for ca. 63 millioner år siden, og derved gav plads til pattedyrene.

Nutidens masseuddøen

I dag befinder vi os i en lignende situation, idet arter uddør med en hastighed som er 100-1000 gange større end den naturlige baggrundsuddøen. Denne gang skyldes det imidlertid ikke et fysisk eller kemisk fænomen, men derimod at mennesket har bemægtiget sig kloden ved at monopolisere eller modificere energistrømme, stofkredsløb og areal for at understøtte menneskehedens vækst. Der er dog en radikal forskel mellem tidligere epokers masseuddøen og den vi selv er årsag og vidne til nu: De fem tidligere frigav plads til ny evolution. Vores masseuddøen består derimod i, at vi mennesker optager mere og mere plads på bekostning af alle de arter, som vi ikke kan se noget formål med. Dette ses som en konstant forskydning fra naturlige og mangfoldige samfund af dyr, planter og svampe, til kultiverede og monotone samfund af afgrøder, nyttræer, prydblommer, husdyr og fiskekulturer.

Vor tids masseuddøen har længe skabt bekymring blandt biologer og andre, som har haft øje for naturens værdi. I kraft af et langvarigt pres fra NGO'er og forskere, er bekymringen lige så langsomt nået frem til embedsmænd og politikere. Det har medført en række internationale konventioner, direktiver og aftaler med sigte på at bremse tabet af mangfoldighed. Det seneste initiativ var FN's konference i Nagoya i Japan, hvor verdenssamfundet slikkede sårene over ikke at have nået det tidligere mål om at bremse tabet af biodiversitet i år 2010. I stedet peger aftalerne nu frem mod år 2020.

Vi mangler både viden og vilje

Herhjemme er der konsensus om, at Danmark ikke har nået EU's mål om at standse tabet af biodiversitet, og man kan med rette spørge hvorfor det er gået så skidt. Det korte svar er, at det er gået så skidt, fordi samfundet ikke har prioriteret biodiversitet. Der har ikke været afsat tilstrækkelige resurser til at kortlægge den biologiske mangfoldighed i Danmark, naturbeskyttelsen er for svag til at modstå økonomiske interesser i skovbrug, fiskeri, jagt, landbrug og urbanisering, og de strategiske forskningspuljer har fuldstændigt negligeret natur og biodiversitet. Vi mangler altså både viden og vilje til at nå målet.

Når samfundet ikke har prioriteret natur og biodiversitet trods gode ord og løfter, skyldes det i mine øjne en fundamental misforståelse. Uanset hvor man vender sig i dag, vil man høre, at natur og biodiversitet er vores livsgrundlag og livsforsikringspolice. Påstanden er, at naturen er guld værd, fordi den forsyner os med rent drikkevand, tømmer, fødevarer, og økosystemfunktioner som biernes bestøvning og jordbundsorganismernes næringsstofomsætning. Det er svært at være uenig i, men argumentet rummer desværre en alvorlig logisk brist, idet den del af vores natur som forsvinder i dag netop ikke er bærende for disse "naturens tjenesteydelser". Jeg vil gerne udfordre dette blads læsere: Send mig bare ét eksempel på en art, som i dag står opført i rødlisten over truede arter i Danmark, og som I med overbevisning vil mene har betydning for jeres materielle velfærd eller overlevelse. Man kan naturligvis have hypoteser om fremtidig nytte, i form af ny medicin eller nye afgrøder, men det er her og nu som tæller, når der laves politik på Christiansborg.

Hvor meget plads vil vi afsætte til natur?

I sikker forvisning om at vi selv er Guds gave til jorden, spørger vi altså om hvad naturens mangfoldighed kan gøre for os. Vi spørger, hvad værdien af naturen er, målt i kroner og øre. Svaret på det spørgsmål har landbruget, skovbruget, jagten og fiskeriet allerede givet, fordi de gennem årtusinder har perfektioneret nyttiggørelsen af naturen. På bekostning af biodiversiteten. Hvis vi bekymrer os om tabet af biodiversitet, skal vi stille et helt andet spørgsmål: Hvad kan vi gøre for naturen? Hvor meget plads er vi villige til at beskytte mod produktion og urbanisering og give til naturens egne processer, arter, levesteder og økosystemer?

Se det er et rigtigt julespørgsmål, og svaret på spørgsmålet kunne med rette være starten på en biodiversitetshandlingsplan for Danmark – en plan, som kunne gøre os til den første generation af danskere, der ikke giver en fattigere natur videre til vores efterkommere. ■

Biodiversitetssymposium 2011

I dagene 20.-21. januar afholdes der biodiversitetssymposium på Aarhus Universitet.

Program og tilmelding:
www.dmu.dk/dyrplanter/konferencer/biodiversitetssymposiet2011